

**Derleme (RE)
Review (RE)**

**Sporda Yetenek Seçimi ve Yönetimi ile İlgili Türkiye'de Yapılmış
Araştırmaların Derlemesi**
**Compilation of Research on Talent Selection and Management in
Sports in Turkey**

Umut DİNÇER
umutdincer3939@gmail.com
0000-0003-0245-5351

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi:
24 Mayıs 2023
Düzeltilme tarihi:
8 Haziran 2023
Kabul tarihi:
5 Temmuz 2023

Anahtar Kelimeler:

Spor,
Yetenek,
Yetenek Seçimi,
Sporda Yönlendirme

Article history:

Received:
24 May 2023
Adjustment:
8 June 2023
Accepted:
5 July 2023

Keywords:

Sport,
Talent,
Talent Selection,
Guidance in Sport

Öz

Bu çalışmanın amacı sporda yetenek seçimi ve yönetimi hakkında Türkiye'de gerçekleştirilen çalışmaların derlemesini yaparak sporda yetenek seçimi ve yönetimi konusunda antrenörlere, beden eğitimi öğretmenlerine ve spor yöneticilerine daha belirgin bir yol gösterici kaynak oluşturmaktır. Yeteneğin seçiminde; genetik, fiziksel, fizyolojik, psikososyal ve çevresel süreçler etkilidir. Bu süreçte sportif hazırbulunuşluk önemlidir. Çünkü yetenekli sporcunun gelişimi aşamasında fizyolojik, fiziksel, psikososyal ve sportif performans verileri dikkate alınmalıdır. Motorik özellikler yaş gruplarına göre değişiklik gösterebilir ve bu özellikler yetenek seçiminde önemlidir. Branşlara özgü yetenek seçimi test bataryalarının oluşturulması yeteneğin tespitine destek olabilmektedir. Yeteneğin belirlenmesinde sporcunun bilimsel verilerinin daha belirgin bir yol göstereceği söylenebilir. Bilimsel seçim yöntemlerinin doğal seçim yöntemlerine göre sporda başarılı olacak sporcuların belirlenmesinde daha etkili olacağı söylenebilir. Ulusal ve uluslararası düzeyde başarılı olacak sporcuların tespitine erken yaşlarda başlanılmalı ve bu süreçler rasyonel yetenek yönetimi modelleri ile desteklenmelidir.

Abstract

The aim of this study is to compile the studies carried out in Turkey on talent selection and management in sports and to create a more specific guiding resource for trainers, physical education teachers and sports managers on talent selection and management in sports. In the selection of talent; genetic, physical, physiological, psychosocial and environmental processes are effective. In this process, sports readiness is important. Because, physiological, physical, psychosocial and sportive performance data should be taken into account during the development of a talented athlete. Motoric features may vary according to age groups, and these features are important in talent selection. The creation of branch-specific skill selection test batteries can support the determination of talent. It can be said that the scientific data of the athlete will show a more specific way in determining the talent. It can be said that scientific selection methods will be more effective in determining the athletes who will be successful in sports than natural selection methods. The identification of athletes who will be successful at national and international level should be started at an early age and these processes should be supported by rational talent management models.

Giriş

Günümüzde sporda uluslararası platformlarda yarışmak ve dünyada bu alanda yerimizi almak için yetenekli sporculara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sporcuların yetişmesi ise sistemli ve koordineli bir çalışmanın yanında spora uygun bireylerin seçilmesini gerektirmektedir (Demiral ve ark., 2006). Spor seçmelerinde spor yeteneğinin uygun kullanılması, sporda bir prensip olarak kabul edilir (Gürses ve Olgun, 1991). Sporda üst düzey başarıya ulaşabilmek, spora erken yönlendirme ile yakın ilişki göstermektedir. Çocukların ve gençlerin en yüksek verim sağlayacakları branşlara zamanında yönlendirilmesi spor biliminin en önemli konusunu oluşturmaktadır. Bu nedenle çocukların mümkün olabilecek en erken yaşta başarılı olabilecekleri branşa yönlendirilmesi önemli bir unsurdur (Tutkun, 2002). Uluslararası spor başarıları, ülkelerin kendilerini tanıtmaları, prestij kazanmaları; gerek politik, gerekse ekonomik açıdan olumlu yönlerden gelişmelerin sağlanabildiği bir alan olmaktadır. Bunun önemini erken anlamış birçok ülke, spora çok geniş tabanlı olarak yatırım yapmış ve bugün bunun sonuçlarını uluslararası başarılarıyla almaya başlamışlardır. Bu başarılarda en büyük etken; altyapı, tesis, çalıştırıcı ve teknolojileriyle, çocukları en uygun oldukları yaşlarda yetenekli olabilecekleri sporlar için seçmek ve yönlendirmek konusunda oldukça titiz ve sistemli çalışmalarıdır (Açıkada ve Ergen, 1990). Çok küçük yaşlarda belirli tipteki fiziksel performansa adapte olmaya başlayanlar ve sadece olağanüstü kabiliyeti olanlar en üst düzeyde sportif performansa erişebilirler, spor dallarında şampiyonluğa ulaşabilirler. Bu nedenle başarılı spor aktivitesi için özellikleri tanımlamak ilgi çekicidir (Turnagöl, 1991). Elit sporcu performansının temelini oluşturan nitelikleri anlamak ve gelişmelerini kolaylaştırmak hedefleriyle 1950'lerde başlayan yetenek belirleme ve geliştirme programlarında ilk başarılar Sovyetler Birliği, Doğu Almanya, Romanya ve Bulgaristan gibi doğu bloku ülkelerinde görülmüştür. Son yıllarda ise Avustralya, Çin ve ABD sporda yetenek seçimi ve gelişimi programlarıyla başarılar kazanan ülkelerdir (Baker ve Schorer, 2010). Doğu blokunda kısa sürede başarıya ulaşan bu sistemde, devletin çocukların yaşamlarının tam kontrolüne sahip olması kilit noktadır. Rusya ve Bulgaristan'daki spor liseleri modeli gibi genel eğitimin sorun olmaktan çıkması, spor yaşantısı esnasında ve sonrasında iş garantisi ile gelecek kaygısının ortadan kalkması gibi ülke yönetiminin sistemsel avantajları, doğu bloku ülkelerinin spordaki başarılarını desteklemişti. Belirtilen avantajlara sahip olmayan ülkelerin sporda yetenek seçimi ve eğitimi konusunda geliştirdikleri modeller içerisinde bilimsel temellerde ve en kapsamlı model Avusturalya Spor Enstitüsü'nün ortaya koyduğu modeldir (Australian Sports Commission, 1998). Gelecekte üstün sportif başarı gösterebilecek genç bireylerin belirlenmesi ve yetiştirilmesi hedefiyle, 1950'li ve 1960'lı yıllarda, ulusal yönetim organlarını, federasyonları, kulüpleri ve antrenörleri meşgul eden bir konu olarak "sporda yetenek seçimi" tartışılır oldu (Vaeyens, Güllich, Warr ve Philippaerts, 2009). Doğu Avrupa ülkelerinde, 1960'ların sonları 1970'lerin başlarında ise, elit seviyedeki sporcu potansiyelini belirlemek için, bilim insanlarınca bazı özel seçim prosedürleri kullanıldı ve antrenörlere danışmanlık yapılarak ilgili spor branşının gerekli yetilerine sahip genç sporcular belirlendi. Böylece 1972 olimpiyat oyunlarından başlayarak bilimsel yetenek seçimi ile kazanılan başarıların sayısı giderek arttı (Bompa, 1994). Batılı ülkeler ise 1970'lerden itibaren, araştırma sonuçlarına büyük ilgi gösterip kendi spor yetenek araştırmalarına başladı. Yapılan çalışmalar, 1990'lara kadar bireysel fiziksel ve kondisyonel özellikler üzerine yoğunlaşmıştı. Bu

tarihten itibaren fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik faktörlerde sporsal yeteneğin belirlenmesi ve gelişimi sürecinde dikkate alınmaya başlandı. Slovenya'lı çocuklar için 1992'de geliştirilen spor yetenek değerlendirme sistemi, 1996'da geliştirilen Avustralya ulusal yetenek modeli, aynı yıl Almanya'nın spor yeteneklerini tanımlama ve geliştirme çabaları örnek verilebilir (Ko, Park, Yun, Lee ve Shin, 2003). Yeteneğin seçimi kadar yeteneğin eğitimi de spor pratiği açısından son derece önemlidir. Karl (2001), yetenek seçimi ve eğitimi alanında yapılan çalışmaların spor pratiği konusundaki yararlarını antrenörün çalışma etkinliğinin sporcunun yeteneğine bağlı olarak artması, yüksek performanslı sporcu sayısının artması olarak belirtmiş ayrıca sporcular arasındaki rekabet ve motivasyonunun artmasında bilimsel seçim süreciyle yetişmeyen sporculara oranla daha yüksek özgüvene sahip olduklarını belirtmiştir. Her bir spor dalı farklı özelliklerin bir arada bulunmasını gerekli kılar. Her bir branşta sporcunun farklı nitelikleri ön plana çıkar (Pekel, 2007). En yetenekli sporcuların belirlenerek özel bir antrenmana tabii tutulmaları, modern sporcuları ilgilendiren en önemli konulardan birisidir. Sporda sanatta olduğu gibi, en yetenekli bireyleri erken yaşlarda keşfederek, devamlı kontrol altında tutup, uzmanlık alanlarındaki en yüksek basamağa tırmanmalarına yardım etmek çok önemlidir (Bompa, 1990).

Bu çalışmanın amacı sporda yetenek seçimi ve yönlendirme stratejileri hakkında yapılan çalışmaların derlemesini yaparak yetenek seçimi ve yönlendirme konusunda antrenörlere, beden eğitimi öğretmenlerine ve spor yöneticilerine daha belirgin bir yol gösterici kaynak oluşturmaktır.

Spor Bilimlerinde Yetenek Kavramı

Değerleri, tutumları ve davranışları ile gençlerin spor deneyimini etkileyen antrenörler, yetenek seçimi sürecinin en önemli rolünü oynamaktadır (Fraser, Thomas ve Côté, 2009; Newin, Bloom, ve Loughhead, 2008; Smith ve Smoll, 2002). Gençlerin aldıkları spor eğitiminden memnun olma düzeyi ve antrenmanları devam ettirme arzusundaki süreklilik büyük oranda antrenörlerin etkisiyle ortaya çıkmakta ve yüksek performans gelişimini sağlamaktadır (Fraser ve ark, 2005; Smoll, Smith, Barnett, ve Everett, 1993; Weiss ve Williams, 2004). Yetenek seçiminde temel hedef, bir spor branşında başarılı olmak için sporcunun kalıtsal olarak sahip olması gereken potansiyelinin antrenmanla en yüksek seviyeye çıkarılmasıdır (Epstein, 2013). Diğer bir ifade ile biyolojik hediyein temel yapı taşları olan ırk, cinsiyet, genetik alt yapı, zeka, lokomotor, nöromusküler, anatomik yapı, psikolojik durum gibi genetik donanımların etkileşimi gelecekteki performansın belirleyicileri olacaktır (Epstein, 2013). Yetenek henüz tamamlanmamış bir süreç olarak algılanmakla beraber, saptandıktan sonra uygun yönlendirme ve eğitim doğrultusunda performansın gelişmesi beklenmektedir (Bayar, 1993). Yetenek standart ölçülerin üzerinde fark edilebilir düzeyde olan fakat gelişimini tamamlamamış kabiliyet olarak tarif edilebilir (Saçaklı, 1998). Çok yönlü ve değişik hareket örneklerine sahip olan, bu örnekleri çeşitli durumlarda çabuk ve doğru kullanabilen, değişik ve yaratıcı kombinasyon yapabilen, ayrıca anında öğrenme ve kavrama özelliğine denebilir (Özer, 1988). Spor bilimi; sosyal çevre, psikolojik şartlar vb. durumları göz önünde bulundurarak sporda yetenek kavramını inceler (Muratlı, 1997). Sportif yetenek; çevre şartlarına göre nitelik ve nicelik olarak gelişme gösteren, diğer taraftan bu faktörlerin yoksunluğuyla birlikte

gittikçe yok olabilen dinamik bir potansiyel olarak ele alınmaktadır (Muratlı, Şahin ve Kalyoncu, 2005).

Yetenekli Sporcunun Özellikleri ve Belirlenmesi

Yeteneğin tanımlanması ve yetenek seçimi aşamalarında kullanılan metotların sınırlılıklarını ve kapsamını bir özet şeklinde ortaya koyan Barraclough ve ark. (2022) bazı anahtar noktalara vurgu yapmıştır. Bunlardan birincisi yetenek tanımlanması aşamalarında sıklıkla kullanılan kesitsel analizlerle ilgilidir. Araştırmacılar kesitsel analizlerin genç sporcuların doğrusal olmayan, diğer bir ifadeyle dinamik şekilde devam eden gelişimlerini hesaba katmadığını vurgulamaktadır. Büyüme, olgunlaşma ve gelişme gibi farklı özelliklerin her sporcu için farklı oranlarda evrimleşeceği ve gelişeceğini belirten Barraclough ve ark. (2022), yapılan kesitsel analizlerin yetenek seçimi aşamalarında bir oyuncunun potansiyelinin yanlış değerlendirilmesine yol açabileceğini öne sürmektedir. Bu açıdan araştırmacılar kesitsel analizler yerine boylamsal analizlerin daha faydalı olabileceğini belirtmektedir. Araştırmacılar sezon öncesi yetenek tanımlanması aşamasında sıklıkla kullanılan antropometrik ve fiziksel özelliklerin incelenmesinin göreceli olarak kolay olması sebebiyle daha fazla tercih edildiğini düşünmektedir. Buna vurgu yaparak araştırma ekibi, bir sporcunun daha bütünsel bir değerlendirmesini sağlamak ve performansın çeşitli yönlerindeki güçlü ve zayıf yönlerini hesaba katmak için yetenek tanımlamaya multidisipliner bir yaklaşımı önermektedir. Ayrıca ekip, müsabaka ortamından ayrı şekilde yapılan test ve ölçümlerin ister sahada ister laboratuvarında olsun ekolojik gerçeklikten yoksun olduğunu ve özellikle de takım sporlarında gerçek performanstan uzak olduğunu öne sürmektedir. Bu bağlamda müsabaka görevini daha yakından taklit eden testlerin geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir (Barraclough vd., 2022). Yetenekli kişi ise belirli bir alanda normalin üzerinde olan ancak henüz tam olarak gelişmemiş özelliklere sahip olan kişidir. Yetenekli kişinin yeteneklerinin saptanması genel analizler, sübjektif değerlendirmeler ya da istatistiksel teknikler ile sağlanmaktadır (Tutkun, 2007). Yetenekli bireyleri tanımlamak ve geliştirmek eğitim, müzik ve diğer sanat dallarının önemli bir unsuru olmasına rağmen, spor alanında yetenek kavramına ait bu süreçler diğer alanlara oranla daha çok benimsenmiştir (Baker ve Schorer, 2010).

Yetenek seçiminin ilk evresinde, sadece çocuklar arasındaki yıllarla ifade edilen yaş farklılıkları, aynı yılın başında, ortasında ve sonunda doğan çocuklar arasında bile yüksek vücut ağırlığı ve boy uzunluğundan kaynaklanan performans değişikliklerine neden olduğu bilinmektedir (Musch ve Grondin, 2001; McCarthy ve Collins, 2014; Bedard ve Dhuey, 2006). Nisbi yaş etkisi adölesan dönemde, ilerleyen yaşla azalırken takım sporlarında performansı çok az etkilediği bildirilmiştir (Baker ve ark., 2012; Till ve ark., 2010; Coutts, Kempton ve Vaeyens, 2014; Ford ve Williams, 2011).

Sporsal yeteneğin belirlenmesi ve eğitilmesi süreçlerinde yetenekli olan sporcunun, aşağıdaki özellikler (Muratlı, 2003) yönüyle, daha az yetenekli sporcudan ayrılması konuyu daha da ilgi çekici hale getirmiştir.

- Antrenmanda daha başarılıdır.
- Aynı kapsam ve büyüklükteki antrenman uyarılarında büyük başarı elde eder.

- Antrenmanda verilen yeni uyaranlara daha çabuk uyum sağlar.
- Daha çabuk öğrenir (Örneğin; hareketin akışını, teknik bilgileri).
- Daha önce edindiği deneyimleri yaratıcı bir şekilde başarısını arttırmak için kullanır.
- Kendine verilen zor görevleri bile başarıyla yerine getirir ve sorunları yaratıcı ve orijinal bir biçimde çözer.
- Performansının gittikçe yükselmesi onun tipik özelliğidir. Yetenekli bir sporcu, kendini tam anlamıyla spora adar, çalışkan ve hırslıdır, sistematik şekilde çalışır.
- Gerginlikte (stres altında) bile gerçekçi, doğru değerlendirme yapabilir.
- Riski göze alabilir.
- Başarısızlıklar karşısında gücünü kaybetmez, bunu bir motivasyon gerekçesi yapabilir.

Sporcuları birbirinden ayıran en önemli unsurlardan biri de yetenektir. Yetenekli bir sporcu ile daha az yetenekli bir sporcu arasındaki farklar; antrenman başarıları arasındaki farklar, aynı kapsam ve büyüklükteki antrenman uyaranları karşısındaki başarı farklılıkları, performansın sürekliliği ve antrenmanda verilen uyaranlara gösterilen uyum hızı, riski göze alma durumu, başarısızlık karşısında sergiledikleri davranış biçimleri olarak belirlenmiştir (Muratlı, 2013). Yetenek belirlemek için testleri, standartları ve en uygun modeli kapsayan ölçütler her spor dalında farklı olmaktadır. Pek çok spor dalında özellikle uzun süreli antrenmanları ve çok yoğun çalışmayı gerektirenlerde en son seçim; sadece sporcunun çalışma kapasitesine göre değil, antrenmanlar boyunca vücudun kazandığı yeteneklerde göz önünde bulundurularak yapılmalıdır (Lee, 1993).

Sporcuların belli bir performans düzeyine ulaşabilmeleri için gerekli niteliklere sahip olup olmadıkları araştırılır. Araştırmalar yüksek performansa erişmekte gerekli olan bir dizi faktörün tanınmasını gerekli kılar (Dal Monte, 1986).

1. Spora başlamak için ideal yaş
2. Maximum performans yaşı
3. Branşa özgü boy ve ağırlık ilişkisi
4. Ağırlık yaş / yağsız vücut kütlesi oranı dikkate alınacak
5. Anaerobik alaktasit kapasite
6. Aerobik laktasit kapasite
7. Aerobik kapasite
8. Esneklik
9. Nöromüsküler koordinasyon
10. Antropometrik karakteristikleri
11. Psikolojik yapı
12. Branşa özgü motorik özellikler

Aşırı yüklenmeler ve psikolojik açıdan zorlayıcı olan yoğun antrenman stresi, tükenmişliğe sebep olmasının yanı sıra, sıkça yaralanmalara da neden olmaktadır. Birçok durumda, çocuklara uzun vadeli antrenman programları uygulanmamaktadır. Buna kıyasla, ebeveynler ve antrenörler, kısa sürede hedefe ulaşmak istemekte ve antrenörler çocuğun anatomik kuvvetine gereken ilgiyi göstermemektedir. Antrenörler, bağların

(ligamentlerin), kas kirişlerinin (tendonların), eklem kıkırdağının (kartilajının) ve kas dokusunun kuvvetlenmesini (anatomik uyum antrenmanını) önemsemeyiz ise, antrenman programının yaralanmayı koruyacak bölümü unutulmuş olacaktır. Bu eksikliğe yüksek yoğunlukta antrenman da eklenince, sakatlıklar, yaralanmalar ortaya çıkacaktır (Bompa, 2000; Maughan, 2009).

Motor Gelişim ve Uzun Dönem Sporcu Gelişimi

Motor gelişim, büyüme ve olgunlaşmaya bağlı olarak gelişen, temelinde hareket olan becerilerin kazandırılmasında doğumdan başlayıp, yaşamımızın sonuna kadar devam eden bir süreçtir (Özer ve Özer 2009). Motor gelişim, yaşam boyunca motor davranışların değişikliğe uğramasıdır (Clark ve Whittall, 1989). Motor gelişim, temelinde hareketi ve hareket becerilerini barındırmaktadır (Haywood ve Getchell, 2014). Haywood ve Getchell (2014) motor gelişimi, "hareket davranışlarında yaş ile ilişkili olarak meydana gelen sıralı ve sürekli değişimler" olarak ifade etmektedir. Bireyin hareket becerisini erken dönemlerden itibaren nasıl kazanmaya başladığını, hareket koordinasyon ve hareket kontrol becerisinin ne şekilde meydana geldiğini anlamak, yaşam boyu devam eden bu gelişim açısından oldukça önemlidir (Gallahue vd., 2014). Bireyin fiziksel yapısındaki ve sinir-kas fonksiyonlarındaki bu değişim, motor gelişime işaret etmektedir (Rathus, 2008).

Uzun Dönem Sporcu Gelişimi (LTAD: Long Term Athlete Development) programının altında yatan temel felsefe ise, üstün yetenekli bireylerin, uygun ve destekleyici fırsatlar sağlandığında tam anlamıyla potansiyellerini açığa çıkarabilecekleri gerçeğidir (Vaeyens, Lenoir, Williams, & Philippaerts, 2008). Balyi ve Hamilton (2004), antrenmana adaptasyon ve optimal antrene edilebilirlik aşamalarını içeren LTAD modelinin evrelerini, erken özelleşen branşlar için (1) antrenman için antrenman, (2) yarışmak için antrenman, (3) kazanmak için antrenman ve (4) emeklilik aşamalarıyla açıklamışlardır. Geç özelleşen branşlar için ise (I) eğlenceli temel eğitim, (II) antrenmanı öğrenme, (III) antrenman için antrenman, (IV) yarışmak için antrenman, (V) kazanmak için antrenman ve (VI) emeklilik evrelerinin genel çerçeve olduğunu, branşlar özelinde de düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Balyi ve Hamilton, 2004). LTAD sürecini nesnelleştirmeye yönelik erken denemeler, elit sporcuların gelişimini karakterize eden farklı öğrenme aşamalarını vurgulayan (başlangıç yılları, orta yıllar, sonraki yıllar) araştırmalara dayanıyordu. Bu erken dönem çalışmaları elit genç sporcularla yapılan görüşmeler sonucunda spora özgü üç farklı gelişim aşaması şeklinde genişletildi: örnekleme yılları (6-12 yaş), özelleşme yılları (13-15 yaş) ve yatırım yılları (16 yaş üzeri) (Lloyd ve Oliver, 2012). İlerleyen yıllarda bu model çocuk ve ergenler için bilimsel temellerle birlikte kullanılan antrenman yöntemleri başarılı bir şekilde birleştirilerek geliştirilmiştir (Ford ve diğ., 2011). LTAD'nin dayandığı bir başka felsefe de herhangi bir alandaki uzmanın, elit seviyeye ulaşması için en az 10 yıllık (10.000 saat olarak da belirtilen) pratik yapması gerektiği bilgisidir (Ericsson, Charness, Feltovich, & Hoffman, 2006).

Sporada Yetenek Seçimi ve Evreleri

Üst düzey performans sergileyebilecek kişilerin çok küçük yaşlarda uygun fiziksel özelliklere adapte olmaya başlamaları ve olağanüstü kabiliyete sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir (Özer, 1993). Sporunun olgunluk döneminde başarılı bir performansı

ortaya koyabilmesi için çocukluk döneminden itibaren öğrenim basamaklarının ve fizyolojik gelişiminin aynı doğrultudan devam etmesi gerektiği düşünülmektedir (Özen, 1998). Kompleks bir özellik olan yetenek, kalıtsal olarak belirlenir, karmaşık bir yapısı vardır ve çevresel koşullardan etkilenmektedir. Her ne kadar spor bilimciler elit performans için ihtiyaç duyulan özellikleri tanımlamaya devam etse de ne ulusal ne de uluslararası alanda yeteneğin tanımlanması, seçimi ve geliştirilmesini kapsayan bir yetenek tanımı konusunda fikir birliği mevcut değildir. Genelde, antrenörün gözlemi ve uzmanların kararları yetenek taraması ve seçimi süreçlerinde belirleyici olmaktadır (Kozel, 1996). Yetenek seçiminin etkili şekilde yapılabilmesi için geliştirilmesi gereken en önemli unsurlardan birisi, yetenekli sporcuların tüm konularla ilgili ölçümlerini içeren veri tabanları oluşturulmasıdır. En yüksek derecelerde yarışan sporcuların (örneğin olimpik atletler) fiziksel özelliklerinin ve antropometrik ölçüm değerlerinin bilinmesi, yetenek seçiminde bir referans oluşturabilmesi için önemlidir. Grasgruber (2022) kavramsal olarak birçok tanımlaması ve sınıflaması yapılan sporda yetenek seçiminde primitif olarak kabul gören, (a) doğal seçim ve (b) bilimsel seçimdir. Doğal seçimde rastlantısal branş seçimleri gözlenirken, bilimsel seçimde ise spor bilimciler tarafından branşın antropometrik ön şartları ile performans bileşenlerini içeren ölçüm ve testlerin sonuçlarına göre seçim ve yönlendirme süreçleri gerçekleşir. Seçim aşamaları ise spor yapmaya uygun çocukların bulunduğu ön seçim evresini, düzenli antrenmanlara verilen cevapların sorgulandığı ara seçim evresini ve elit sporcu potansiyelinin kararının verildiği son seçim evrelerini içerir (Bompa, 1994).

Beden eğitimi ve spor dalları literatürlerinde hareket yeteneği konusundaki görüşler önceleri ilk dikkat el becerisi üzerinde yoğunlaşmış ama daha sonra beceri konusunun sadece elle ilgili olmadığı; hareket yeteneği içinde başka faktörlerin de olduğu anlaşılmıştır (Muratlı, 1997). Hareket yeteneği konusunda üç görüş ortaya atılmaktadır.

- **Statik Yetenek Kavramı:** Statik yetenek kavramı; sporda başarının büyük oranda kalıtımla sağlanabileceği ve gelişiminde salgı bezlerinin gelişmesine bağlı olduğunu savunur. Araştırmalar bu görüşü ikizler üzerinde yapılan çalışmalarla doğrulanmıştır. Bu düşünceye ilerleyen zamanlarda karşı çıkmıştır (Muratlı, 1997). Eleştirilerin ortak yönü “İnsanların genetik özellikleriyle yaşanan çevrenin etkisi ve psikolojik deneyimlerini birbirinden kesin çizgilerle ayırt edilemez” şeklinde ifade edilebilir (Muratlı, 1997)

- **Öğrenim Teorisiyle İlgili Yetenek Kavramı:** Fizyolog J.P.Pawlow ve davranış psikolojisi kurucusu J.B. Watson tarafından savunulan bu görüşe göre; insan hareketleri, sinir sistemi, duyu organları ve kaslar arasındaki fizyolojik uyumun artmasıyla birlikte ortaya koordinasyon yeteneği çıkmaktadır (Muratlı, 1997). Bu teoriye göre sportif yetenek belli aralıklarla yapılan tekrarlarla oluşan şartlı reflekslere bağlı olarak geliştirilebilen bir özelliktir (Muratlı, 1997).

- **Dinamik Yetenek Seçimi:** Dinamik yetenek anlayışında, spor yeteneği, çevresel faktörler ve genetik özellikler iç içedir. Son yıllarda spor bilimcilerin çoğu bu anlayışı benimsemektedirler. Bu sebeple yeteneğin doğuştan geldiği garanti edilmemelidir. Yetenek özelliği gelişme gösterdiği gibi gelişmeyebilir de. Sportif yetenek kalıtım, çevre ve psikolojik açıdan birlikte ele alınmalı ve araştırılmalıdır (Muratlı, 1997). İki temel seçim yöntemi bulunmaktadır.

- **Doğal Seçim:** Bireyin okul gelenekleri, ailenin istediği spor branşı ya da yaklaşımlarının sonucu olarak bir spor dalına yönelmesidir. Doğal seçim yoluyla seçilen spor branşında başarı yüzdesi çocuğun rastgele seçilmiş bir spor branşından daha başarılı olduğu kanıtlanmıştır. Bu nedenle seçtiği spor branşındaki gelişimi çoğunlukla ideal spor seçiminin yanlış olmasından dolayı yavaş olduğu görülür (Bompa, 2009).

- **Bilimsel Seçim:** Bilimsel seçim yöntemini, antrenör tarafından belirlenmiş ve özel bir spor dalına doğuştan yeteneği olan ve başarılı olacağı varsayılan bireylerde kullanılır. Bu yöntemin doğal seçim yönteminden daha kabul edilebilir olması bireydeki yüksek verimi elde etmek için daha kısa süreli olmasıdır. Uzunluk, boy, kilo, hız, tepki süresi, koordinasyon, gibi baskın özellikleri sporda test etmek için taramalar yapılabilir. Bilimsel seçim yöntemiyle yetenekli bireyler uygun bir spora yönlendirilirler (Bompa, 2009).

Yetenek Belirleme Evreleri: Yapılan araştırmalarda yetenek seçimini evreleri arasında büyük farkların olmadığı görülmüştür. Birçok kaynakta yetenek belirleme evresi üç ana başlıkta toplanır (Aydos, Yaman, Pekel ve Bayraktar, 2010).

Yetenek Belirlemesinin Birinci Evresi: Yetenek belirlemesinde birinci evre genelde ergenlik dönemi öncesinde (3-10 yaş) gerçekleşir (Bompa, 2009). Bu evre aynı zamanda ön seçim olarak da adlandırılır. Ön seçimde amaç mümkün oldukça çok sayıda çocuk ve gence ulaşip çocukları ve gençleri birçok kez bu evreden geçirmektir. Antrenmansız çocuklarda yapılacak seçimlerde çocuğun genel sportif verimliliğine odaklanmak gereklidir. İlk evrede önemli olan testlerin tekrar tekrar uygulanması ve sonuçlandırılmasıdır. Bu evrede branşa özgü verimliliği belirleyecek parametreler uygulanmamalıdır (Aydos vd, 2010).

Yetenek Belirlemesinin İkinci Evresi: Seçimin en önemli evresi olarak kabul edilir. Bu evre daha önce düzenli şekilde antrenman yapmış çocuklarda kullanılır. Ergenlik döneminde ya da daha sonra, jimnastik, artistik patinaj ve yüzme branşları için 9-10 yaşları arası, diğer sporlarda da kızlar için 10-15, erkekler için 10-17 yaş arasında uygulanır (Dragan, 1978). İkinci evrede vücut önceden verilen sporun özelliklerine ve o branşın gerektirdiği uyum ve düzeye ulaştığı için kullanılan teknikler biyometrik ve işlevsel dinamikleri değerlendirilmelidir. Neticede sağlık muayenesi doğru yapılmalı ve antrenmanla artan verimi düşürebilecek engellerin ortaya çıkması sağlanmalıdır. Bu evrenin antrenörü en heyecanlandığı kısım ise çocuğun ergenlik dönemindeki biyometrik değişimleridir. Sonuç olarak kalıtımla gelen yetersizlikler, anatomik veya işlevsel eksikliklerden kaynaklanan sorunlar yetenek belirleme konusunda önemli bir etkidir. Aynı zamanda bu evrede sporculara geniş kapsamlı psikolojik testler uygulamalı ve verilen spor için gerekli olan psikolojik özelliklere sahip olup olmadığı takip edilmeli ve sporcu profilleri oluşturulmalıdır (Aydos vd., 2010).

Yetenek Belirlemesinin Üçüncü Evresi: Bu evre genelde ulusal takım adaylarını ilgilendirir. Bu evre tamamen objektif olmalı ve branşın gereklilikleriyle ve özellikleriyle yakından ilgili olmalıdır. Sporcuyla incelerken, sporcunun sağlığı, sporcunun antrenmana ve müsabakalara karşı tutumu, stresle başa çıkma yolları kayıt altına alınmalıdır. Nesnel bir değerlendirme yapılırken bunun yanında tıbbi ve psikolojik testlerle de bu değerlendirmeler güçlendirilmelidir (Aydos vd., 2010).

Genelde antrenörlerin yeteneğin tanımlanması ve geliştirilmesine yönelik verdikleri eğitim; 1) Erikson'un planlı ve yapılandırılmış etkinlik anlayışı, 2) Bloom'un yetenek geliştirmede aşamalı yaklaşımı 3) Cote'nin sportif aktivitelere katılım evreleri ve (Ericsson, Krampe and Tesch-Romer, 1993; Bloom, 1985; Cote, 1999), 4) Gagne'nin ayrımsal üstün zekâ ve yetenek modeli teorilerine dayanmaktadır (Gagne ve Pere, 2002; Gagne, 1985).

Yetenek seçimi ve yeteneğin geliştirilmesi farklı evrelerden oluşmaktadır. Bu konuda birçok terim kullanılmaktadır. Yetenek tarama (talent detection) ve yeteneğin tanımlanması (talent idendification) yetenekli çocukların sportif çalışmalara alınmasında değişimli olarak kullanılmaktadır. Yine yetenek seçimi (talent selection), yeteneğin doğrulanması (talent confirmation) ve yetenek geliştirme (talent development) terimleri de sıkça tercih edilmektedir (Wolstencroft, 2002).

Sporde Yetenek Yönetimi Kavramı

Uluslararası başarı için yetenekli çocukların erken yaşlarda belirlenerek bilgili, becerili, etik ve profesyonel antrenörlerce eğitilmesi spor federasyonlarının temel görevlerinden biridir (Bullock ve ark., 2009). Yetenek seçimi modelleri ve kriterleri içerisinde, planlanan eğitime uygun antrenörlerin yetiştirilmesi, yüksek gelişim sergileyen sporcuların daha üst kulüplere yönlendirilmesi, bütçe ve kaynakların temini gibi temel birçok problem vardır (Aston ve Morton, 2005; Maughan, 2009; Gotch ve Cilhris, 2002; Conn ve ark., 2003; Baker, Janning, Wong, Copley, ve Schorer, 2012; Bompa, 1999; Williams ve Reilly, 2000; McCarthy ve Collins, 2014). Erikson ve ark. göre (1993) yüksek performansa ulaşmak için uygulama ve planlı çabalara sürekli yatırımın yapılması gerekmektedir. Günlük, haftalık, aylık, yıllık ve gelişim dönemlerine yönelik hedefler belirlenmeden performans geliştirilmeye çalışılırsa, sporcunun yapılan çalışmalara katılım arzusu azalacaktır (Ericsson ve ark. 1993). Ericsson ve ark. (1993) sporda mükemmelleşme için yüksek oranda kaliteli planlı uygulamaların yeterli olduğunu ifade etmektedir. Bloom (1985), yetenek gelişiminin yıllarca süren adanmışlık ve bağlılığa ihtiyaç duyduğunu gözlemleyerek sporcuların ailelerinden, öğretmenlerinden ve antrenörlerinden alacağı desteğin ve kaliteli eğitimin miktarının başarı için hayati öneme sahip olduğunu vurgulamıştır. Cote (1999), yatırım yıllarında antrenmanların yapılması ve müsabakalara hazırlık için sporcunun çok zaman ve çaba harcaması gerektiğini ifade etmiştir. Sportif faaliyetlere katılımın kolaylaştırılması için hem duygusal hem de ekonomik desteğin sağlanmasının önemini belirtmiştir. Ayrıca sporcuların gelişmelerine engel olacak yaralanma, yetersizlikler ve düşük motivasyon seviyesi gibi zorluklarla baş etmesi için desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Cote, 1999). Özellikle dünyadaki başarılı örnekler göz önüne alındığında 1960-1970 yılları arasında birçok ülkede yetenekli sporculara ulaşmak için çeşitli yöntemler geliştirmeye çalışmıştır. Kullanılan yöntemler bilim adamları tarafından geliştirilerek antrenörlere bilimsel veri olarak geri dönmüştür (Bompa, 2009).

Yetenek yönetiminin önemi ve gerekliliği sporda yetenek seçimi ve yeteneği doğru yönlendirme konusunda etkin bir kavram olmasıyla birlikte spor endüstrisinde yetenek yönetimi kavramı araştırmacıların çalışma konusu olmaya başlamıştır.

Maqueira-Marin ve ark., FC Barcelona ve Atletico Madrid kulüplerinin yetenek yönetimini beş başlığa ayırarak karşılaştırmıştır. Bu başlıklar; yetenek yönelimi (talent attraction),

yetenek seçimi (talent selection), yetenek gelişimi (talent development), yetenek tutma (talent retention) ve yetenek çıkışı (talent exit) şeklinde sıralanmıştır. Araştırmada Atletico Madrid takımının yetenek yönelimi aşamasında marka imaj değerinden yararlandığını, hızlı yetenek gelişimine önem verdikleri, FC Barcelona'ya göre daha düşük ücret verdikleri, FC Barcelona kulübünün erken yetenek keşfine önem verdiği ancak Atletico Madrid kulübünün geç yetenek keşfi yöntemi uyguladıkları kaydedilmiştir. Araştırmada FC Barcelona'nın yetenek gelişimi aşamalarında oyuncuların spora özgü yetenekleri ve değeri dışında akademik gelişimine de önem verdikleri görülmektedir (Maqueira-Marín vd., 2022).

YÖNTEM

Yerli kaynaklardan elde edilen bulguları bir araya getirmek için çalışmada sistematik derleme araştırma yöntemi kullanılmıştır. Sistematik derleme niteliğinde olan bu araştırmanın yazımı ve sistematik derleme protokolü oluşturulma sürecinde PRISMA Bildirimi'nden faydalanılmıştır (Moher vd., 2010).

Bu araştırmanın veri kaynakları sporda yetenek seçimi ve yönlendirme stratejilerini inceleyen araştırmalardır. Bu amaçla internet ortamında konu kapsamındaki kitap, tez, makale ve bildiri özetleri taranmıştır. Yapılan taramalarda "Sporda Yetenek Seçimi", "Motor Gelişim ve Yetenek Seçimi", "Sporda Yetenek Yönetimi", "Sporda Yönlendirme" anahtar kelimeleri kullanılarak araştırmalara ulaşılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Yerli araştırmaların bulguları.

YIL	YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	SONUÇLAR
1991	Sevim, Y.	Sporda Yetenek Seçimi Ve Temel İlkeleri	Kişinin spora yatkınlığı ve yeteneği konusundaki görüşler, sabit ve değişmez değildir. Sportif antrenmanlar, bir sporcunun seçtiği spor dalında çok başarılı olacağını garanti etmez. Yetenekli sporcunun belirlenmesi, spor dalına özgü birçok kombine yeteneğin motivin ve ilginin iyi tahmin edilebilmesine bağlıdır. Çok sayıda yetenekli sporcunun bulunması, çok sayıda antrenman gruplarının oluşturulmasına bağlıdır. Yetenekli sporcunun istenilen gelişimi yapabilmesi için, normal yaşı, biyolojik yaşı, antrenman yaşı ve antrenman kapsamı gibi faktörler dikkate alınarak, güç durumu ve gelişim şansı iyi değerlendirilmelidir. Sporcunun, spora ve spor dalına yeteneği, uzun süreli antrenman süreci içerisinde değerlendirilmeli ve her antrenman devresi birbiriyle bilinçli örülmelidir. Yetenekli sporcuların gelişiminde, antrenmanlar müsabakalarla bağlanmalıdır. Müsabakalar, yeteneklerin olgunlaştığı son istasyondur.
2001	Gürkan ve Müniroğlu	Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Mücadele Eden Takımların Altyapı Antrenörlerinin Yetenek Seçim Kriterleriyle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi	Futbolda yetenek seçiminde antrenörlerin çevresel etmenlere daha fazla önem verdikleri saptanmıştır. Bunun yanı sıra biomotor özelliklerin ve fizyolojik özelliklerin dikkate alındığı görülmüştür. Psikolojik özelliklerin seçimine uygun sorularda ise antrenörlerin yanıtlarında farklılıklar gözlenmiştir.
2002	Tutkun, E.	Samsun İli İlköğretim Çağı Çocuklarının Yetenek Seçim	Okul grupları ile yaş, boy ortalamaları, vücut ağırlığı, anaerobik güç, dinlenik kalp atım sayısı ortalamaları, koşu sonu kalp atım sayısı, dikey sıçrama ortalamaları, vole atış test ortalamaları arasında istatistiksel bir fark tespit edilmezken okul grupları ile futbol tecrübe yaşı, 10m ve 20m sürat koşu testi, durarak uzun atlama, cooper yürü-

		Yönteminin Geliştirilmesi	koş testi, top sürme test ortalamaları, uzun vuruş test ortalamaları, kafa hakimiyeti test ortalamaları, çabukluk test ortalamaları arasında istatistiksel bir fark tespit edilmiştir.
2004	Bektaş S.	Sporda Yetenek Seçimi Ve Yönlendirme Açısından Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının Değerlendirilmesi Ve Bir Model Önerisi	Yetenekli çocukların seçimi ve eğitilmesi hususunda federasyonlar, kulüpler ve diğer kurumlarıyla Milli Eğitim Bakanlığının imkanları bir araya getirerek yatılı bölge okullarının sportif yetenek seçimi ve yönlendirme açısından organizasyonunu içeren bir model ortaya konmuştur.
2006	Pepe ve Bozkurt	Ortaöğretim Kurumlarında Spor Alanı Uygulamalarının Nitelikli Bireylerin Seçimi Ve Yetiştirilmesi Açısından Değerlendirilmesi	Ortaöğretim kurumlarında yönlendirme işleminin bilimsel yöntemlerle yapılmadığı spor alanı öğrencilerinin yetenek seçimi ile belirlenmediği ve uygulanan müfredat programının da önceden kapatılan üç yıllık spor lisesi programı olduğu mevcut uygulamaların genel olarak öğrencilerin seçimi ve geliştirilmesi açısından uygun olmadığı söylenebilir.
2007	Demiral, Ş.	Bayan Judocularda Yetenek Seçimi	Başarılı bayan judocu deneklerin motorik parametreleri değerlerinin ön-test ve son-test karşılaştırmalarında anlamlı bulunan; Statik Denge (Z=-2,10) ve Dinamik Denge (Z=-2,53) son-test değerlerinde artış gözlemlenirken, Koordinasyon (Z=-2,52) parametresinde de son-test değerlerinde bir azalma söz konusudur.
2007	Pekel, Hacı A.	Atletizmde Yetenek Aramasına Bağlı Olarak 10-12 Yaş Grubu Çocuklarda Bazı Değişkenler Üzerinde Normatif Çalışma (Ankara İli Örneği)	Elde edilen veriler diğer çalışmalar ile karşılaştırıldığında Türkiye'deki diğer benzer çalışmalar ile paralellik gösterdiği sonucuna varılmışken; diğer ülkelerde yapılan çalışmalarda bazı farklılıkların olduğu dikkati çekmektedir. Genetik oluşumun ülkeler arasındaki farklılığı dikkate aldığımızda bu tür sonuçların normal olması gerektiğinin yanında, çeşitli araştırmalarda belirtildiği gibi gelişmiş ülkelerde toplumların özellikle fiziksel yapısının daha gelişmiş olmasının, daha iyi beslenme şartlarına sahip oluşunun bir sonucudur diyebiliriz.
2008	Arabacı ve ark.	Olimpiyatlar İçin Sporda Yetenek Seçimi Ve Spora Yönlendirme Projesi II. Aşama Sonuçlarının İncelenmesi (Bursa Örneği)	7-12 yaş çocukluk döneminde hız, koordinasyon, beceri ve kuvvet yaşa ve cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık yaşla birlikte doğru orantılıdır ve cinsiyete göre karşılaştırma yapıldığında erkekler lehine bulunmuştur
2008	Yavaş, A.	9-11 Yaş Grubu Çocukların Hentbole Özgü Yetenek Düzeylerinin Araştırılması	Spor branşlarına uygun yapıdaki çocukların tespit edilerek, mevcut spor branşına başlama yaşları da göz önüne alınarak uygun bir seçimin yapılması ve yönlendirilmesi yetenek seçiminde önemli olduğu görülmektedir. Ayrıca seçim yapılacak branşlarda, branşa özel test bataryaları oluşturularak bunların seçim yapılacak çocuk grubuna uygulanması branşa özgü sportif becerilerin tespiti anlamında önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada hentbol yetenek test bataryası uyguladığımız 182 kız, 184 erkek öğrenciden toplam puanlara bakıldığında iyi ve çok iyi seviyeye sahip 53 (%29,1) kız ve 65 (%35,3) erkek öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin, hentbol branşına yönlendirilmeleri ve bu branşta eğitim almalarının uygun olacağı düşünülmektedir.
2009	Mülazımoğlu ve ark.	Hentbol Yetenek Test Bataryasının Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması	8-10 yaş grubu çocuklarda uygulanan hentbol yetenek test bataryasının güvenilirlik katsayıları yüksek bulunmuştur.
2009	Ayan ve Mülazımoğlu	Sporda Yetenek Seçimi Ve Spora Yönlendirmede 8-10 Yaş Grubu Erkek Çocuklarının Fiziksel Özelliklerinin Ve Bazı Performans Profillerinin İncelenmesi (Ankara Örneği)	Sporda yetenek seçimi ve spora yönlendirmenin alandaki mevcut literatüre ve normatif değerlerin oluşturulmasına, spora ve sporcuya yapılan yatırımın daha verimli ve maksimal düzeyde kalıcı olmasına ve ülkemizde bu alanda gerçekleştirilen çalışmalara katkıda bulunacağı kanaatindeyiz.
2010	Ayan ve Mülazımoğlu	Sporda Yetenek Seçimi Ve Spora Yönlendirmede 8-10 Yaş Grubu Kız	Sporda yetenek seçimi ve spora yönlendirmenin alandaki mevcut literatüre, normatif değerlerin oluşturulmasına, spora ve sporcuya yapılan yatırımın daha verimli ve maksimal düzeyde kalıcı olmasına ve

		Çocuklarının Fiziksel Özelliklerinin Ve Bazı Performans Profillerinin İncelenmesi (Ankara Örneği)	ülkemizde bu alanda gerçekleştirilen çalışmalara katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.
2012	Polat, M.	Alp Disiplini Kayakçıların da Yetenek Seçimlerinin Bazı Genetik Markerlarla Belirlenmesi	Elde edilen veriler çalışmamıza katılan guruplarda ACE I/D ve özellikle D/D genotipi varlığının, ayrıca NOS3 C/C genotipi yokluğunun alp kayağı performansı ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, ACE ve NOS3 genlerinin ekspresyon seviyelerinin, kontrol gruplarına oranla daha düşük seviyelerde olması bu genlerin aktivasyonunun alp kayağı performansı üzerinde önemli etkileri olabileceğini düşündürmektedir. Ulaşılan ACE ve NOS3 genlerinin polimorfizm ve ekspresyon sonuçları, bu genlerin yetenek seçiminde kullanılabilirliğini göstermektedir.
2014	Yaman, N.	Sporda Kronolojik Yaşa Göre Yapılan Yetenek Seçiminde Biyolojik Olgunluğun Motor Becerilere Etkisi	9-13 yaş grubu sedanter kız ve erkek çocuklarında biyolojik olgunluğa ve cinsiyete bağlı olarak bazı motor beceri farklılıklarının gözlemlendiği belirlenmiştir. Bu nedenle çocuklara uygulanacak sporda yetenek seçimi testlerinde elde edilen test skorlarının yanında çocukların biyolojik olgunluk düzeylerinin de göz önünde bulundurulmasının güvenilir test sonuçları almak için yararlı olacağı söylenebilir.
2015	Sevimli, D.	Sporda Yetenek Geliştirme Sürecinin Yönetimi	Uluslararası seviyede başarılı olacak sporcuları yetiştirmek için erken yaşlarda yetenek seçimi yaparak düşük sayıda çocuğa yatırım yapmak yerine okul öncesi dönemden başlayarak, erken özelleşmenin olduğu sporlarda “üç” yaştan itibaren temel hareket becerilerinin; temel motor becerilerinin ve temel spor becerilerinin öğretilmesi gerekmektedir. Spor branşının özelliklerine bağlı temel hareket eğitiminden sonra özel antrenmanlara başlanmalıdır. İlköğretim okullarında nitelikli beden eğitimi öğretmenlerinin tüm çocuklara temel hareket eğitimini vermesinden sonra fiziksel okuryazarlık düzeyi yüksek çocuklar belirlenerek elit sporcu eğitim programlarına yönlendirilmelidir. Birçok ülke elit sporcuların geliştirilmesinde bu yolu kullanmaktadır. Ülkemizde de ulusal düzeyde koordine edilmiş bir plan “Sportif Performans Planlama Sistemi” bulunmalıdır. Yetenekli genç sporcular kendi yaş seviyelerinde çok boyutlu olarak destek hizmetlerine ulaşabilmelidir. Örneğin, beslenme, ergojenik maddeler ve spor ilaçları (doping maddelerine ulaşımı kontrol altında tutmak için oldukça önemli), fizyoterapi, yaşam tarzı desteği, medya eğitimi vb. Bu yetenekli genç sporcuları, ilk ve orta öğrenimleri boyunca sportif yetenekleri ve akademik öğrenimlerini bir arada yürütebilmeleri için düzenli destek sağlanmalıdır. Genç yetenekli sporcular okuldaki akademik ve spor kariyerlerini destekleyen özel yasal bir düzenleme ile koruma altına alınmalıdır. Küçük yetenek gruplarına yatırım yapmak yerine daha geniş kitlelerden yetenekli sporcular seçilmelidir. Sporcu kimliği kazanan genç yeteneğin, marka değeri korunarak devlet eliyle bu sürecin yönetilmesine ihtiyaç vardır. Yeteneği tanımlama, doğrulama, geliştirme ve transferi aşamalarının gerçekleştirilmesinde beden eğitimi öğretmenleri, antrenörler, mentorler, istatistik uzmanları ve spor bilimcilere seçici olarak iş birliği yapmaları konusunda her türlü destek, güven ve cesaret verilmelidir.
2019	Güçlüöver ve ark.	Sporda Yetenek Seçimi Ve Spora Yönlendirmede 9-10 Yaş Çocukların Fiziksel Özellikleri Ve Performans Profillerinin İncelenmesi: Kırıkkale Örneği	Sonuçlar bize ilköğretim çağı çocukların fiziksel ve performans verilerinde cinsiyetler bakımından benzer özellik ve gelişim düzeylerine sahip olduğunu göstermektedir.
2019	Soy, E.	8- 10 Yaş Grubu Çocuklarda Sporda Yetenek Seçimi İle Kinestetik Zeka Ve Fiziksel Öz Saygınlık Arasındaki İlişki	Veriler öğrencilerin sporda hangi branşa yatkın olduğunu belirlemek için yetenek seçimi ölçütü olarak kullanılabilir ve fiziksel öz saygınlık algılarını da analiz edilerek öğrencinin psikolojik olarak hazır olup olmadığının belirlenmesi için kriter sayılabilir. Çalışmada elde edilen sonuçlara öğretmenlerin görüşleri de eklenince, öğrencinin hem psikolojik hem de fizyolojik olarak uygun olduğu branş seçimi konusunda yol gösterici olabilecektir.

2019	Bayraktar , I.	Geleneksel Yetenek Seçimi Mi, Uzun Dönem Sporcu Gelişimi Mi?	LTAD modeli büyüme ve gelişmedeki hassas evrelere uyarlanmış içeriği ile geleneksel yetenek seçiminin tek yönlü performans odağına karşı hem kitle sporuna hem de performans sporuna yönelik uzun soluklu ve sürdürülebilir başarı hedefiyle bugün için iyi bir alternatif olarak ortadadır.
2019	Sözen ve ark.	Ordu İlinde Öğrenim Gören İlköğretim Öğrencilerinin Alan Testlerine Göre Sportif Yetenek Düzeylerinin Belirlenmesi	Kız ve erkek öğrencilerin somatotip değerleri belirlenmiş ve bu verilerin spor branşlarında başarının yakalanması amacıyla gelecekte uygulanacak çalışmalara ışık tutması sağlanmıştır.
2019	Kanat Usta, H.	Yapay Sinir Ağları Temelli Sporda Yetenek Yönlendirme Karar Destek Sistemi Tasarımı	Yapılan sınıflandırma ile çabukluk, kuvvet ve boy sporlarına yönlendirilen çocukların, tesadüfi yöntemlerle seçilmiş olan çocuklardan daha başarılı olacağı sonucuna varılmıştır.
2020	Soy ve Pekel	8- 10 Yaş Grubu Çocuklarda Sporda Yetenek Seçimi İle Kinestetik Zeka Ve Fiziksel Öz Saygınlık Arasındaki İlişki	Katılımcıların kinestetik zeka algıları, fiziksel öz saygınlıkları ve yetenek seçimi ölçütleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca, katılımcıların öğretmenlerin bakış açısıyla çocukların kinestetik zekası ve fiziksel öz saygınlıkları arasında da anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmada cinsiyet değişkeninde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır. Bu çalışmadaki veriler, öğrencilerin sporda hangi bransa yatkın olduğunu belirlemek için yetenek seçimi ölçütü olarak kullanılabilir ve fiziksel öz saygınlık algılarını da analiz edilerek öğrencinin psikolojik olarak hazır olup olmadığını belirlemek için kriter sayılabilir. Çalışmada elde edilen sonuçlara öğretmenlerin görüşleri de eklenince, öğrencinin hem psikolojik hem de fizyolojik olarak uygun olduğu branş seçimi konusunda yol gösterici olabilecektir.
2020	Esen ve Uslu	Futbolda Yetenek Seçiminin Analitik Hiyerarşi Süreci Ve TOPSIS Yöntemi Aracılığıyla Değerlendirilmesi	Çalışma sonucunda ortaya çıkan sıralama incelendiğinde kriter ağırlıklarının sıralamadaki önemi ve nitel değerlendirmenin sonucu nasıl etkilediği gösterilmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda futbol branşı için hesaplanan alana özgü ağırlıkların haricinde, diğer branşlara yönelik benzer şekilde, uzmanlar yardımıyla ağırlıkların hesaplanması, yetenek seçiminde hesaplamalı bir yöntem için de temel oluşturacaktır.
2020	Bakır, E.	8-10 Yaş Grubu Gelişen Erkek Çocukların Tenis Sporuna Yönelik İlk Yetenek Seçimi Aşamasında Teknik Eğitim Gelişiminin İncelenmesi	Haftada 3 gün tenis eğitimi alınan ve haftada 1 gün beden eğitimi dersinde tenis oynamanın tekniksel beceri ve performans parametreleri üzerinde anlamlı etkisi olduğu görülmüştür. Her iki yöntemin de etkili olması nedeniyle hangi yöntemin daha etkili olduğunu belirlemek amacıyla etakare, Cohen's d etki büyüklükleri incelenmiş ve haftada 3 gün tenis eğitimi alınan tekniksel beceri ve performans parametreleri üzerindeki etkisinin çok büyük ve muazzam düzeylerde olduğu; haftada 1 gün beden eğitimi dersinde tenis oynamanın tekniksel beceri ve performans parametreleri üzerindeki etkisinin çok küçük, küçük ve kısmen büyük düzeyde olduğu; yöntemler arasındaki etki büyüklüğü farkı incelendiğinde ise haftada 3 gün tenis eğitiminin etkisinin, haftada 1 gün beden eğitimi dersinde tenis oynamanın etkisine göre muazzam düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.
2021	Berk, Y.	Sportif Yetenek Geliştirme Ortamı Ölçeği Türkçe Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması	İlk ölçek uygulaması ve tekrar test uygulaması güvenilirlik analizi sonuçları ölçeğin güvenilir olduğunu, madde fark analizi ve madde kolerasyon analizi ölçeğin zamana göre değişmez ve tutarlı olduğunu göstermektedir. Türkçe uyarlaması yapılan ölçeğin orijinal faktör yapısını koruduğu ancak BKH faktörüne ait üç maddenin yeterli faktör yükünü taşımadığı görülmüş ve ölçekten çıkarılmıştır. Elde edilen 22 maddelik ve 5 alt boyutlu ölçek uyarlanmış ve Türkçe kullanıma uygun bulunmuştur.
2021	Yaşlı, B. Ç.	Yetenek Seçiminde Bütünsel Yaklaşım: Antrenör Görüşü Ve Performans Göstergeleri	Antrenör kararlarının her daim sporunun kapasitesiyle bire bir uyuşmayabileceği, altyapılarda sporcular hakkında karar verilirken yine o sporculara ait nesnel ve öznel performans verileri ile bu kararların desteklenmesi gerektiği söylenebilir. Bu

		Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	sayede antrenör görüşlerinin nesnelliği artırılarak, daha doğru sporculara yatırım yapılabilir.
2021	Bulut, M.	Trabzon İlinde Görev Yapan Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenlerinin Futbolda Yetenek Seçim Kriterleriyle İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi	Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, fiziksel değişkenler kategorisindeki vücut ağırlığı değişkenini futbolda yetenek seçimi belirleme kriterlerinde boy uzunluğu değişkenine göre daha çok dikkate aldığı bulunmuştur. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, biomotor değişkenler kategorisindeki teknik ve koordinasyon parametrelerini sürat, dayanıklılık, sıçrama kuvveti ve kuvvet parametrelerine göre daha fazla dikkate aldığı bulunmuştur. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, futbolda yetenek seçim kriterlerinde sürat değişkenini dayanıklılık değişkenine göre daha çok dikkate aldıkları görülmüştür. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, futbolda yetenek seçimi belirleme kriterlerinde biomotor değişkenleri araştırmanın diğer değişkenlerine göre (fiziksel, psikolojik ve çevresel) daha fazla dikkate aldıkları görülmüştür. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, psikolojik değişkenler kategorisindeki disiplinli olma ve zorluklara karşı direnç gösterme kriterini aynı kategorideki diğer kriterlerden (yarışmacı yapı, grup içi psikoloji ve girişken yapı) daha çok dikkate aldıkları bulunmuştur. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, futbolda yetenek seçiminde kulüplerle iş birliğine gidilmesinin fayda getireceğine inandıkları görülmüştür. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, çevresel değişkenler kategorisindeki çocuğun ailesinde futbolcu olup olmama kriterini futbolda yetenek seçiminde fazla dikkate almadıkları görülmüştür. Genç sporcuların, futboldaki gelecekleri ile ilgili kendi beklentilerinin beden eğitim ve spor öğretmenleri için son derece önemli bir kriter olduğu söylenebilir ve futbolda yetenek seçiminde dikkate alınması gerektiği görülmüştür. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri futbolda yetenek seçimi belirleme kriterlerinde çevresel değişkenleri araştırmanın diğer değişkenlerine göre (fiziksel, biomotor ve psikolojik) daha az dikkate aldıkları görülmüştür.
2022	Subak ve ark.	2020 Sonrası Sporda Yetenek Seçiminde Ulaşılan Nokta Ve Temel Tartışmalar	Spor bilimi dünyasında yetenek seçimi konusundaki bilgi birikimi önemli bir seviyeye ulaşmıştır. Tüm dünyada yetenek seçiminin nasıl daha kaliteli şekilde yapılabileceği sürekli bir biçimde araştırılmaktadır. 2020 yılına gelindiğinde yetenek seçiminde dikkat edilmesi gereken faktörlerin derinlemesine aydınlatılmaya başlandığı görülmektedir. Ayrıca, sadece yetenek seçimi değil, yeteneğin tanımlanması ve yeteneğin gelişimi ile ilgili de bilgi birikimi her gün gelişmektedir. Tüm bu süreçlerin içerisine teknolojik gelişmelerle birlikte makine-bilgisayar sistemlerinin ve yazılımların da dahil edildiği görülmektedir. Geliştirilen yazılımlarla, sporcunun yeteneğinin belirlenmesinde tüm faktörleri kombine ederek sonuçlar almak ve hatta bağlı yaş etkisini dahi elimine etmeyi başaracak katsayı formüllerinin geliştirilmesini sağlamak hedeflenmektedir. Güncel araştırmaların ortaya koyduğu bir sonuç, yetenek seçiminde önemli bir noktaya ulaşıldığı ve ilerleyen süreçte daha iyi seviyelere çıkarılabileceğidir. Tüm bu süreçlerle birlikte, "yetenek yönetimi" gibi yeni bir araştırma alanı da yetenek seçimi sürecine dahil olmaya başlamıştır. Yetenek yönetimi, ilerleyen araştırmalarla birlikte yetenek seçimi sürecinin tamamının içerisinde bulunabilecek önemli bir konu haline gelebilir.

SONUÇ

Sporda yeteneğin belirlenmesi ve yönetilmesi önemli bir süreçtir. Zira sporun estetik güzelliğe kavuşabilmesinde yeteneğin belirginleşerek izleyiciye sunulduğu sportif hareketler, yeteneği belirleme ve doğru yönlendirme süreçlerinin meyvesidir. Yetenekli sporcuların keşfi ve yönetimi spor insanları tarafından çeşitli yöntemlerle yapılabilmektedir. Spor multidisipliner bir alan olduğu için yetenek belirleme ve yönetme süreçleri birçok bilim alanını kapsamaktadır. Araştırmacıların sporda yeteneği belirleme ve yönetme konusundaki bulguları çalışmamıza yön vermiş ve yerli kaynaklardan elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

Spor dalına özgü özelliklerin bilinmesi yeteneğin belirlenmesinde önemli olabilir. Yetenekli sporcuların bulunmasında çok sayıda antrenman grubu oluşturulması etkili olup bu antrenmanlar müsabakalar ile desteklenerek uzun bir süreç içerisinde değerlendirilmelidir. Yeteneğin seçiminde; genetik, fiziksel, fizyolojik, psikososyal ve çevresel süreçler etkilidir. Bu süreçte sportif hazırbuluşluk önemlidir. Çünkü yetenekli sporcunun gelişimi aşamasında fizyolojik, fiziksel, psikososyal ve sportif performans verileri dikkate alınmalıdır. Motorik özellikler yaş gruplarına göre değişiklik gösterebilir ve bu özellikler yetenek seçiminde önemlidir. Branşlara özgü yetenek seçimi test bataryalarının oluşturulması yeteneğin tespitine destek olabilmektedir. Yeteneğin belirlenmesinde sporcunun bilimsel verilerinin daha belirgin bir yol göstereceği söylenebilir. Bilimsel seçim yöntemlerinin doğal seçim yöntemlerine göre sporda başarılı olacak sporcuların belirlenmesinde daha etkili olacağı söylenebilir. Ulusal ve uluslararası düzeyde başarılı olacak sporcuların tespitine erken yaşlarda başlanılmalı ve bu süreçler rasyonel yetenek yönetimi modelleri ile desteklenmelidir. Belirlenen yetenekli sporculara yönelik kişisel gelişimi destekleyecek eğitimler verilmeli ve hukuksal açıdan doğru yönetilmelidir. Yeteneğin tespitini belirleyen kişi veya kurumlar desteklenmelidir. Yetenekli sporcuların tespitinde sporun paydaşı kurum ve kuruluşların koordineli çalışması önemlidir. Yeteneğin belirlenmesinin ardından var olan yeteneğin geliştirilmesi ve yönlendirilmesini için bu sürecin doğru yönetilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda yetenek yönetimi kavramı ortaya çıkmış olup ilerleyen dönemlerde kavram konuyla ilgili araştırmacıların odak noktası olabilecek bir hale gelmiştir. Yeteneğin yönetimi ile ilgili yerli araştırmaların sayısı çok azdır. Bu sebeple Türkiye'deki örneklem grupları ile yetenek yönetimi konusunda yeni araştırmalar gerçekleştirilmelidir.

ÖNERİLER

Yerli örneklem gruplarıyla sporda yetenek seçimi ve yönetimi konularında daha kapsamlı araştırmalar yapılmalıdır. Sportif yeteneğin belirlenmesine yönelik branşlara özgü fiziksel ve zihinsel test bataryaları oluşturulmalıdır. Bölgesel ve ulusal düzeyde sportif yetenek seçimi modelleri üretilmelidir. Uluslararası düzeyde yarışabilecek sporcuları keşfetme ve yetiştirme modelleri geliştirilmelidir. Ulusal sportif yetenek yönetimi modeli oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkada, C. ve Ergen, E., (1990). *Bilim ve Spor*, S. 216-223, Ankara.
- Arabacı, R., Koparan, Ş., Öztürk, F. Ve Akın, M. (2008). *Olimpiyatlar İçin Sporda Yetenek Seçimi Ve Spora Yönlendirme Projesi II. Aşama Sonuçlarının İncelenmesi (Bursa Örneği)*. *E-Journal Of New World Sciences Academy Health Sciences*, 3, (2), B0019, 86-98.
- Aston, C. & Morton, L. (2005). *Managing Talent For Competitive Advantage: Taking A Systemic Approach To Talent Management*. *Strategic Hr Review*. 4;(5):28 – 3.
- Australian Sports Commission. (1998). *The National Talent Identification And Development Program: Instructional Manual*. Australian Sports Commission, Belconnen, Act Australia.
- Ayan, V. ve Mülazımoğlu O. (2009). *Sporda Yetenek Seçimi Ve Spora Yönelik 8 – 10 Yaş Grubu Erkek Çocukların Fiziksel Özelliklerinin Ve Bazı Performans Profillerinin İncelenmesi*, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi, 23(3), 113 – 118

- Ayan, V. ve Mülazımoğlu, O. (2010). Sporda Yetenek Seçimi Ve Spora Yönlendirmede 8-10 Yaş Grubu Kız Çocuklarının Fiziksel Özelliklerinin Ve Bazı Performans Profillerinin İncelenmesi Ankara Örneği. *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (3), 152-159.
- Aydos, L., Yaman, M., Pekel, H., A., Bayraktar, I. (2010). *Atletizmde Türkiye Norm Değerleri*, Ankara.
- Baker, J. ve Schorer, J. (2010). Identification And Development Of Talent in Sport - Introduction To The Special Issue. *Talent Development And Excellence*, 2(2), 119-121.
- Baker, J., Janning, C., Wong, H., Cogley, S. & Schorer, J. (2012). Variations In Relative Age Effects In Individual Sports: Skiing, Figure Skating And Gymnastics. *European Journal Of Sport Science*, Pp.1-8. Advance Online Publication.
- Bakır, E. (2020). 8-10 Yaş Grubu Gelişen Erkek Çocukların Tenis Sporuna Yönelik İlk Yetenek Seçimi Aşamasında Teknik Eğitim Gelişiminin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Balyi, I. Ve Hamilton, A. (2004). Long-Term Athlete Development: Trainability In Childhood And Adolescence. *Olympic Coach*, 16(1), 4-9.
- Barracough, S., Till, K., Kerr, A., & Emmonds, S. (2022). Methodological Approaches To Talent Identification In Team Sports: A Narrative Review. *Sports*, 10(6), 81.
- Bayar, P., (1993). Orta Ve Uzun Mesafe Koşucularında Yetenek Seçimi Ve Yönlendirme. *Atletizm Bilim Ve Teknoloji Dergisi*, 10, 8-13.
- Bayraktar, I. (2019). Geleneksel Yetenek Seçimi Mi, Uzun Dönem Sporcu Gelişimi Mi?. Hergüner, G. (Der.), *Her Yönüyle Spor*(Ss.10-31). İstanbul: Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları.
- Bedard, K. & Dhuey, E. (2006). The Persistence Of Early Childhood Maturity: International Evidence Of Long-Run Age Effects. *The Quarterly Journal Of Economics*, 121: 1437-1472.
- Bektaş, S. (2004). Sporda Yetenek Seçimi Ve Yönlendirme Açısından Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının Değerlendirilmesi Ve Bir Model Önerisi. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Berk, Y. (2021). Sportif Yetenek Geliştirme Ortamı Ölçeği Türkçe Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Bloom, B. S. (1985). *Developing Talent In Young People*. New York: Ballantine.
- Bompa, T. O. (1990). *Theory And Methodology Of Training*, Second Edition, Kendal / Hunt Publishing, P. 333-348.
- Bompa, T. O. (1994). *Theory And Methodology Of Training: The Key To Athletic Performance*. Kendal: Hunt Publishing Company.
- Bompa, T. O. (1994). *Theory And Methodology Of Training: The Key To Athletic Performance*. Kend Bompa, T. O. (1999). *Periodization: Theory And Methodology Of Training* (4th Edition). Champaign, Illinois: Human Kinetics. All: Hunt Publishing Company.
- Bompa, T. O. (2000). *Total Training For Young Champions* Champaign, Il: Human Kinetics. Publishers, Inc.
- Bompa T. O. (2009). *Antrenman Kuramı Ve Yöntemi*, Ankara: Spor.
- Bullock, N., Gulbin, J. P., Martin, D. T., Ross, A., Holland, T. & Marino, FE. (2009). 'Talent Identification And Deliberate Programming In Skeleton: Ice Novice To Winter Olympian In 14 Months', *Journal Of Sports Sciences*, 27(4): 397- 404.
- Bulut, M. (2021). Trabzon İlinde Görev Yapan Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenlerinin Futbolda Yetenek Seçim Kriterleriyle İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Clark, J.E. & Whitall, J. (1989). What Is Motor Development?: The Lessons Of History. *Quest*, 41: 183- 202.

- Côté, J. (1999). The Influence Of The Family İn The Development Of Talent İn Sport. *The Sport Psychologist*, 13(4): 395-417.
- Coutts, A. J., Kempton, T. & Vaeyens, R. (2014). Relative Age Effects İn Australian Football League National Draftees. *Journal Of Sports Sciences*.
- Conn, J. M., Annett, J. L. & Gilchrist, J. (2003). Sports And Recreation Related İnjury Episodes İn The Us Population, 1997-99. *Injury Prevention* 9(2): 117-123.
- Dalmonte, A. (1986). "Talent Identification İn Sports", (Çev. Kamil Özer) I. Uluslararası Yetenek Seçimi Sempozyumu, S. 1-30, İstanbul.
- Demiral, Ş. (2007). Bayan Judocularıda Yetenek Seçimi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demiral, Ş., Erdemir, İ., Kızılyaprak, H. (2006). Bayan Judocularıda Yetenek Seçimi, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongre Kitabı, S. 176-178.
- Dragan. I. (1978). Refacenea Organismului Dupa Antrenament. Bucharest:Sport-Turism
- Epstein D. (2013). *The Sports Gene. Inside The Science Of Extraordinary Athletic Performance. The Gene-Free Model Of Expertise.* Penguin Group New York.
- Ericsson, K., Krampe, T. & Tesch-Römer, C. (1993). The Role Of Deliberate Practice İn The Acquisition Of Expert Performance. *Psychological Review*, 100(3): 363.
- Ericsson, K. A., Charness, N., Feltovich, P.J. Ve Hoffman, RR. (Ed.). (2006). *The Cambridge Handbook Of Expertise And Expert Performance.* New York: Cambridge University Press.
- Esen, S. & Uslu, T. (2020). Futbolda Yetenek Seçiminin Analitik Hiyerarşi Süreci Ve Topsıs Yöntemi Aracılığıyla Değerlendirilmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 111-123.
- Ford, P., De Ste Croix, M., Lloyd, R., Meyers, R., Moosavi, M., Oliver, J., ... Williams, C. (2011). The Long-Term Athlete Development Model: Physiological Evidence And Application. *Journal Of Sports Sciences*, 29(4), 389-402.
- Ford, P. R. & Williams, MA. (2011). No Relative Age Effect İn The Birth Dates Of Award-Winning Athletes İn Male Professional Team Sports. *Research Quarterly For Exercise And Sport*, 82(3):570-573.
- Fraser-Thomas, J. & Côté J. (2009). Understanding Adolescents' Positive And Negative Development Experiences İn Sport. *The Sport Psychologist*, 23: 3-23.
- Fraser-Thomas, J., Côté J. & Deakin, J. (2005). Youth Sport Programs: An Avenue To Foster Positive Youth Development. *Physical Education And Sport Pedagogy*, 10: 19-40.
- Gagne, F. (1985). Giftedness And Talent: Reexamining A Reexamination Of The Definitions. *Gifted Child Quarterly*, 29: 103-112.
- Gagne, F. & St. Pere, F. (2002). When Iq İs Controlled Does Motivation Still Predict Achievement? *Intelligence*, 30: 71-100.
- Gallahue, D. L., Ozmun, J. C., & Goodway, J. D. (2014). Çocuklarda Motor Gelişimi Anlamak: Bebekler, Çocuklar, Ergenler, Yetişkinler. Ankara.
- Gürses, Ç., Olgun, P., (1991). Sporda Başarıyı Etkileyen Faktörler, Sportif Yetenek Araştırma Metodu, Tsv, S. 5-16, Ankara.
- Gotch, K. & Gilchrist, J. (2002). Nonfatal Sports And Recreation-Related İnjuries Treated İn Emergency Departments - United States, July 2000-June 2001. *Morbidity Mortality Weekly Report*. Pp: 51: 736-740.
- Grasgruber, P. (2022). The Physique Of Olympic Athletes As A Reflection Of Human Physical Variation: Implications For The Study Of Adaptive Evolution And The Mapping Of Global Sports Potential. In: *Research Square*.
- Gürkan, H. H. ve Müniroğlu, S. (2001). Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Mücadele Eden Takımların Altyapı Antrenörlerinin Yetenek Seçim Kriterleriyle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 23-40.
- Güçlüöver, A., Şahin, İ. N., Gülu, M. ve Esen, HT. (2019). Sporda Yetenek Seçimi Ve Spora Yönlendirmede 9-10 Yaş Çocukların Bazı Fiziksel Özellikleri Ve Performans

- Profillerinin İncelenmesi: Kırıkkale Örneği. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 4 (2), 199-210.
- Haywood K. M, Getchell, N. (2014). Life Span Motor Development (6th Ed.). Human Kinetics, Champaign, Il.
- Kanat Usta, H. (2019). Yapay Sinir Ağları Temelli Sporda Yetenek Yönlendirme Karar Destek Sistemi Tasarımı. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karl, K. (2001). Sporda Yetenek Arama Seçme Ve Yönlendirme (Çeviri: H. Harputluoğlu). Bağırhan Yayınevi, Ankara.
- Ko, B. G., Park, D. H., Yun, S. W., Lee, J. G. ve Shin, S. Y. (2003). The Construction Of Sports Talent Identification Models. International Journal Of Applied Sports Sciences, 15(2), 64-84.
- Kozel, J. (1996). Talent Identification And Development in Germany. Coaching Focus, 31: 5-6.
- Lee, M., (1993). Coaching Children In Sport, Fn Spon, S. 53, London.
- Lloyd, R. S. ve Oliver, J. L. (2012). The Youth Physical Development Model: A New Approach To Long-Term Athletic Development. Strength And Conditioning Journal |, 34(3), 61-72.
- Maqueira-Marín, J. M., Nuñez-Cacho-Utrilla, P. V., Fernández-Menéndez, J., & Minguela-Rata, B. (2022). Fast-Track Talent To Compete In The Short Term. Looking At The Soccer Mirror: Atlético De Madrid Fc Versus Fc Barcelona. Managerial And Decision Economics.
- Maughan R. J. (2009). Olympic Textbook Of Science In Sport. International Olympic Committee. Lyle J. Micheli., Mountjoy M. Special Populations. The Young Athlete. Blackwell Publishing Ltd. 365-382.
- Mccarthy N. & Collins, D. (2014). Initial Identification & Selection Bias Versus The Eventual Confirmation Of Talent: Evidence For The Benefits Of A Rocky Road? Journal Of Sports Sciences. 32;(17): 1604-1610.
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G., & Prisma Group. (2010). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: the PRISMA statement. International journal of surgery, 8(5), 336-341.
- Muratlı, S. (1997). Çocuk Ve Spor. Ankara: Bağırhan.
- Muratlı, S. (2003). Çocuk Ve Spor Antrenman Bilimi Yaklaşımıyla. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Muratlı, S., Şahin, G., Kalyoncu, O. (2005). Antrenman Ve Müsabaka, İstanbul: Yayılım.
- Mülazımoğlu, O., Koç, H., Erol, A. E., Kaya, M. ve Ayan, V. (2009). E-Journal Of New World Sciences Academy Sports Sciences, 2b0029, 4, (4), 300-312.
- Newin, J., Bloom, G. A. & Loughhead, T. M. (2008). Youth Ice Hockey Coaches' Perceptions Of A Team-Building Intervention Program. The Sport Psychologist, 22: 54-72.
- Özen, Ö., (1998). Çocuk Ve Gençlerde Kuvvet Antrenmanları. Atletizm Bilim Ve Teknoloji Dergisi, 32, 19-26.
- Özer, D., & Özer, MK. (2009). Çocuklarda Motor Gelişim (6 B.). Ankara: Nobel.
- Özer K., (1993). Antropometri Sporda Morfolojik Planlama Kazancı Matbaacılık İstanbul Sf. 23-35
- Özer, K., (1988). "Sporda Yetenek Araştırmasının Temelleri" Cimnastik Dergisi, Sayı 1-2, Ankara.
- Pekel, H. A. (2007). Atletizmde Yetenek Aramasına Bağlı Olarak 10-12 Yaş Grubu Çocuklarda Bazı Değişkenler Üzerinde Normatif Çalışma (Ankara İli Örneği). Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Polat, M. (2012). Alp Disiplini Kayakçılarında Yetenek Seçimlerinin Bazı Genetik Markerlarla Belirlenmesi. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

- Pepe, K. & Bozkurt, İ. (2006). Ortaöğretim Kurumlarında Spor Alanı Uygulamalarının Nitelikli Bireylerin Seçimi Ve Yetiştirilmesi Açısından Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (15), 497-506.
- Rathus, S. A. (2008). Childhood And Adolescence: Voyages In Development (3rd Ed.). Thomson Wadsworth, Belmont, Ca.
- Saçaklı, M. (1998) Dört Yüz Minik-Yıldız 14/16 Genç Takım Futbolcularında Kuvvet Parametrelerinin Tespiti Ve Yetenek Seçimindeki Etkisi. M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Sevim, Y. (1991). Sporda Yetenek Seçimi Ve Temel İlkeleri. Beden Eğitimi Ve Spor Araştırmaları Dergisi, 2 (7), 45-48.
- Sevimli, D. (2015). Sporda Yetenek Gelişiminin Yönetim Süreci. CBÜ Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 10 (1), 1-9.
- Smith, R. E. & Smoll, F. L. (2002). Youth Sports As A Behavior Setting For Psychosocial Interventions. In J. Van Raalte & B. W. Brewer (Eds.), Exploring Sport And Exercise Psychology (2nd Ed.,Pp. 341-371). Washington, Dc: American Psychological Association.
- Smoll, F. L., Smith, R. E., Barnett, N. P. & Everett, J. J. (1993). Enhancement Of Children's Self-Esteem Through Social Support Training For Youth Sport Coaches. Journal Of Applied Psychology, 78: 602-610.
- Soy, E. (2019). 8- 10 Yaş Grubu Çocuklarda Sporda Yetenek Seçimi İle Kinestetik Zeka Ve Fiziksel Öz Saygınlık Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Soy, E. & Pekel, H. A. (2020). 8-10 Yaş Grubu Çocuklarda Sporda Yetenek Seçimi İle Kinestetik Zeka Ve Fiziksel Öz Saygınlık Arasındaki İlişki. Aksaray University Journal Of Sport And Health Researches Asujshr, 2020, Cilt: 1, Sayı: 1, Sayfa:10-24
- Sözen, H., Arı, E., Erdoğan, E. & Cevahirioğlu, B. (2019). Ordu İlinde Öğrenim Gören İlköğretim Öğrencilerinin Alan Testlerine Göre Sportif Yetenek Düzeylerinin Belirlenmesi. Spor Ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi, 1 (1), 35-47.
- Subak, G. E., Müniroğlu, R.S. & Kaya, K. (2022). 2020 Sonrası Sporda Yetenek Seçiminde Ulaşılan Nokta Ve Temel Tartışmalar. Iğdır Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 5 (1), 1-11.
- Till, K., Copley, S., Wattie, N., O'hara, J., Cooke, C. & Chapman, C. (2010). The Prevalence, Influential Factors And Mechanisms Of Relative Age Effects In Uk Rugby League. Scandinavian Journal Of Medicine And Science in Sports, 20: 320-329.
- Tutkun, E. (2002). Samsun İli İlk Öğretim Çağı Çocuklarının Yetenek Seçim Yönteminin Geliştirilmesi, Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Tutkun, E. (2007). Futbolda Yetenek Seçimi Modelleri. Akademi Basın Ve Yayıncılık. İstanbul.
- Turnagöl, H., (1991). "Gelecekte Başarılı Sportif Performans İçin Bir Özellik Olarak Çocukluk Döneminde Yetenek Gelişimi" Antrenman Bilgisi Sempozyumu, S. 149, Ankara.
- Vaeyens, R., Güllich, A., Warr, C. R. ve Philippaerts, R. (2009). Talent Identification And Promotion Programmes Of Olympic Athletes. Journal Of Sports Sciences, 27(13), 1367-1380.
- Vaeyens, R., Lenoir, M., Williams, A. M. ve Philippaerts, R. M. (2008). Talent Identification And Development Programmes in Sport: Current Models And Future Directions. Sports Medicine, 38(9), 703-714.
- Yaman, N. (2014). Sporda Kronolojik Yaşa Göre Yapılan Yetenek Seçiminde Biyolojik Olgunluğun Motor Becerilere Etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Yaşlı, B. Ç. (2021) Yetenek Seçiminde Bütünsel Yaklaşım: Antrenör Görüşü Ve Performans Göstergeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yavaş, A. (2008). 9-11 Yaş Grubu Çocukların Hentbole Özgü Yetenek Düzeylerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Weiss, M. R. & Williams, L. (2004). The Why Of Youth Sport Involvement: A Developmental Perspective On Motivational Processes. In M.R. Weiss (Ed.), *Developmental Sport And Exercise Psychology: A Lifespan Perspective* (Pp. 223-268). Morgantown, Wv: Fitness Information Technology.
- Williams, A. M. & Reilly, T. (2000). Talent Identification And Development in Soccer. *Journal Of Sports Sciences*: 18: 657-667.
- Wolstencroft E. (2002). Talent Identification And Development: An Academic Review. Chapter 4. Current Practices in Talent Detection And Identification. SportsScotland Caledonia Gyle. Edinburg.